

Tržišča bližnjega in srednjega vzhoda

Proizvodnja cinkove pločevine, belila, litopona in drugih naših proizvodov je v preteklih letih krila potrebe domačega trga, a izvoz teh izdelkov je bil omejen na razmeroma male količine, za katere je tržišče bilo zasigurano. Povečanje proizvodnje teh izdelkov na eni strani in zmanjšanje potreb na domačem trgu, ki je nastalo kot posledica omejitve investicijske dejavnosti, je narekvalo iskanje novih tržišč. Zahodna Evropa z visoko razvito industrijo seveda za te proizvode ne pride v poštev, kajti zaščitne carine onemogočajo akcije trajnega značaja. Prodaja naših proizvodov, zlasti cinkove pločevine, na tržišča z »mehkimi« devizami je kot stalna praksa nezaželena. Taka tržišča so konjunkturalna značaja, lahko včasih prevzamejo blago po dobrih cenah, a so zato drugič popolnoma nemogoča in se zato na nje ne smemo oslanjati. Po presoji teh okoliščin so kot najbolj primerna ostala tržišča bližnjega in srednjega vzhoda. Ta tržišča imajo naslednje lastnosti, ki nam narekujejo, da jim posvetimo vso skrb in pazno in jih spreminimo v stalne odjemalce naših izdelkov:

a) Nahajališča nafte dajejo tem državam neusahljiv vir dohodkov. To omogoča veliko gospodarsko razgibanost, ki se odraža zlasti v razsežnih gradnjah. Le-te pa na drugi strani ne spravljajo v nevarnost plačilne bilance teh držav (z izjemo Egipta), kajti dohodki od nafte, ki jih te države prejemajo izključno v dolarjih in funtih, skrbijo za ravnovesje.

b) Industrija v večini teh dežel ne obstoja ali pa je tako slabo razvita, da količinsko in kvaliteto ne zadošča potrebam tamšnjega trga. Zaradi tega seveda tudi ni zaprek v obliki zaščitnih carin in raznih administrativnih ovir za uvoz izdelkov iz tujine.

c) Gradnje so v vseh državah tega območja v takem razmahu, da se to težko primerja s katerim koli drugim področjem. Prav gradbena dejavnost pa je konzument naših proizvodov.

d) Dohodki, s tem gradnje in z njimi potreba po izdelkih, ki jih naše podjetje lahko nudi, so osigurani za bodočnost, kajti dohodki in z njimi vse ostalo, izvirajo od nafte. Proizvodnja nafte pa se veča iz dneva v dan.

Seveda si ne smemo predstavljati, da ta tržišča komaj čakajo na naše blago. Čvrste devize (dolarji in funti) jim omogočajo nakup v prav vseh državah, tako evropskih, azijskih in ameriških. Napram konkurenci iz teh držav imamo določene prednosti, kot geografski položaj, hitrejša transportna možnost itd., vendar vse druge države v konkurenčnem boju poskušajo vse, da si zagotovijo obstoj na teh tržiščih, ki so važna danes in ki bodo vsak dan bolj pomembna. To, kar je na teh tržiščih bilo potrebno storiti, je bilo kratko rečeno tole:

1. Ugotoviti točno stanje na posameznih trgih, kakšna konkurenca nastopa, s kakšnimi cenami, pogoji, kvaliteto itd.

2. Izbrati mrežo zastopnikov, ki bo na teh področjih zastopala naše interese.

3. Takoj pričeti s prodajo, da se naši izdelki čimprej uvedejo in pridobijo zaupanje trgovcev.

Upravni odbor podjetja, ki je ta problem razmotrival, je sklenil, da je za izvedbo te akcije potrebno ta tržišča obiskati. Koristnost te akcije s splošno gospodarskega stališča je potrdil tudi upravni odbor Zvezne zunanjetrgovinske zbornice FNRJ v Beogradu, ki je z odločbo št. V/6082 z dne 24. III. 56 odobril, da stroški tega potovanja bremenijo v celoti samo materialne stroške podjetja in ne sklad za plače.

Da si zagotovimo trajno in uspešno delo na teh tržiščih, bo potrebno vložiti precej

truda in vztrajnosti. Potrebno bo tesno sodelovanje oddelkov podjetja, vestnost in natančnost pri kvaliteti, embalaranju in odpremi teh izdelkov. Naši izdelki se bodo na teh tržiščih srečali z izdelki renomiranih podjetij in vsaka nepravilnost ali malomarnost se nam bo kruto maščevala. Zato želim opisati razmere na teh tržiščih malo podrobneje, da bi člani kolektiva, ki bodo posredno ali neposredno sodelovali pri naših naporih za osvajanje teh tržišč, imeli čim boljšo predstavbo o okoliščinah, ki vladajo tam. Na drugi strani pa so to kraji, ki jih Evropejci le redko obiščejo in so nam njih navade in običaji manj znani ter bodo morda bralce »Cinkarnarja« baš zato zanimali. Tudi preteča vojna nevarnost in politično rasne razprtije prispevajo določene zanimivosti.

Obiskal sem naslednje države po vrstnem redu kot so tu našete: Egipt, Sudan, Saudovo Arabijo, Bahrain in Kuwait (angl. kolonije), Irak, Sirijo, Jordan in Libanon. Z izjemo Sudana so vse te države arabske in so politično protijudovsko usmerjene. Mržnja napram Judom in Izraelski državi se odraža vsepovsod in gre celo tako daleč, da nekatere teh držav odklanjajo blago, ki je prispelo z ladjo, ki je pred tem pristala v izraelski luki.

Prva postojanka na tem potovanju je bil Egipt. Egipt nosi pečat socialne revolucije, ki se odraža v raznih oblikah. Tiste, ki vplivajo na gospodarstvo države, so v glavnem naslednje:

a) Oboroževanje države je v velikem razmahu. Egipt je v zadnjem času kupil velike količine orožja od vzhodnih držav.

b) Nova vlada podpira graditev domače industrije, transportnih sredstev in stanovanjskih zgradb.

To je seveda zelo povečalo državne izdatke, ki jih vlada poskuša kriti na razne načine. V notranjosti države s tem, da zvišuje davke, razpisuje notranja posojila in nacionalizira nekatere kategorije premoženja. Na zunanaj pa predvsem z omejevanjem uvoza.

Gradnje zavzemajo fantastičen obseg. Gradijo vsi: država, privatni podjetniki, banke in zasebniki. V glavnem mestu Cairu rušijo cele četrti starih hiš, ki jih nadomeščajo z novimi. Visoke najemnine in teh novih hišah amortizirajo novo stavbo v 5–6 letih. Privatni kapital, ki se ne čuti več varnega v industriji, ker se boji nacionalizacije, se v velikem obsegu angažira v gradnji velikih stanovanjskih in poslovnih stavb. Na periferiji mesta gradi vlada veliko število stanovanjskih blokov. Gradijo se ceste in mostovi. To pa je samo »vidni« del gradenj, kajti istočasno gradijo ogromno tudi za potrebe armade, šole, kasarne, letališča in skladišča, kar pa seveda tujec težko vidi.

Prav v času, ko sem prispel v Egipt, se je tamkaj vršila reorganizacija zunanje trgovine ali točneje rečeno, uvoza. Do pričetka aprila so egiptске oblasti izdajale uvozne licence brez večjih komplikacij in niso delale razlik med posameznimi državami. Prej omenjena potreba po zmanjšanju izdatkov je dobila praktično to obliko, da mora vsak egiptski uvoznik po 1. aprilu letošnjega leta priložiti prošnji za uvozno dovoljenje statistični pregled svojega uvoza v lanskem in predlanskem letu. Oblasti mu nato odobrijo 40% od letnega povprečja v teh 2 letih. Pri tem se v svo silo zavirajo uvozna dovoljenja za zahodnoevropske in Združene države Amerike. Veliki nakupi strojev in opreme so izčrpali plačilne možnosti za ta področja, zato želi vlada z izdajo uvoznih dovoljenj preusmeriti nakupe na tiste države, kjer možnosti plačanja obstajajo. To so predvsem države vzhodnega bloka in Jugoslavija. Neu-

godno je pri tem za nas dejstvo, da se prav v naših izdelkih srečujemo z zelo ostro konkurenco Poljske, ki nudi vse izdelke iz cinka po zelo nizkih cenah. Seveda so na Egipt, skem tržišču tudi Angleži, Italijani, Francozi, Nemci in drugi, ki pa so nam v novem sistemu egiptске zunanje trgovine manj nevarni.

Poljaki so sicer na glasu, da često dobavljajo blago slabe kvalitete, da ne držijo dobavnih rokov in podobno, vendar so cene, ki jih nudijo, zelo ugodne in le-te odtehtajo negativne strani. Dokler se ne uvedemo z našimi izdelki in prepričamo trgovce (z dejanji, ne z obljubami), da dobavljamo dobro blago, izvršujemo dobave točno v predpisanem roku, imamo dobro embalažo itd., bomo morali pri cenah držati korak s Poljaki. Le s pomočjo prej opisanega načina poslovanja bo mogoče v določeni dobi skovati »kapital« zaupanja, na račun katerega bomo lahko zahtevali nekoliko višje cene.

Egipt uvaža letno 500–600 ton cinkove pločevine. Pločevino uporabljajo prvenstveno za izdelavo preprostih hladilnikov — lesenih zabojev, ki so na notranji strani prevlečeni s cinkovo pločevino in napolnjeni z vodo. Klimatske razmere v teh krajih zahtevajo, da ima vsaka družina hladilnik. Vsi tisti, ki nimajo dovolj denarja, da bi si kupili električni hladilnik (in teh ni malo), se morajo zadovoljiti s primitivnim na led. Vodovod je v večini hiš napeljan skozi hladilnik, kajti le na ta način je voda pitna.

Litopona uvažajo ca. 1000 ton letno, kar je pri že opisanem obsegu gradenj povsem razumljivo. Nekatere tuje firme, kot n. pr. Montecatini Milano, Via Montagne, uživajo s svojimi izdelki ugled na tržišču. Toda novi uvozniki predpisi jim sedaj ovirajo prodajo v Egiptu. Cene, ki se lahko dosežejo, so seveda plod konkurenčnih borb, ki se vršijo na tržišču. Ako primerjamo te cene s cenami, ki jih lahko dosežemo z litoponom na drugih tržiščih, se nam te cene zdijo morda nekoliko nizke. Računati pa je treba, da je danes zahodna konkurenca v veliki meri že izključena in da se lahko pripeti, da za krajše ali daljše obdobje izpade v bodoče tudi vzhodna. Taka prilika nas ne sme najti nepripravljene. Potrebno je, da prodamo sedaj ob trdih pogojih vsaj manjšo količino našega litopona, do dobijo trgovci zaupanje v kvaliteto blaga in v podjetje.

Cinkovo belilo se uvaža v manjših količinah (ca. 200 ton), kajti pri gradnjah uporabljajo cenejši litopon, za ladje pa trpežnejše titanovo belilo. Poleg tega imajo tudi nacionalno proizvodnjo cinkovega belila. To varno vodi še danes bivši predsednik d. d. Cinkarne Lazarević in ing. Pavlica.

Egipt, ki je bil še pred nekaj leti kraljevina, zelo hitro pospravlja z vsem, kar je v zvezi z minulostjo. Najvažnejše gospodarske veje so nacionalizirane. Izvedena je agrarna reforma. Agrarni zemljiški kompleksi v dolini Nila, ki so poprej pripadali maloštevilnim veleposelstvom, so danes razdeljeni med bivše hlapce in neposestnike. Ta ukrep, ki je sicer socialno ugodno odjeknil, pa je v ekonomskem pogledu imel tudi slabosti. Veliki kompleksi pod enim lastnikom so se strojno obdelovali, namakanje se je vršilo s črpalniki itd. Taka oprema pa je draga in zato malim ljudem, ki so dobili 4 ali 5 fedanov zemlje (1 fedan — 4000 m²), nedostopna. Obdelava in pridelek je zato ponekod nazadovale.

Sedanja vlada je uvedla tudi obvezno šolstvo. Pod kraljevino je bila šola dostopna samo premožnejšim, kajti šolnine so bile visoke in jih preprosti ljudje niso zmogli. Sedaj finansira šolstvo vlada, obvezni jezik je

arabščina (poprej je šolstvo temeljilo na angleščini in francoščini), poleg tega pa se obvezno poučuje tudi koran. Seveda bo trajalo še nekaj časa, da bo šolstvo zajelo vse otroke, kajti zakotne vasi po puščavi so oddaljene od večjih naselij po 20—50 km in otroci takih naselij pač ne bodo mogli v šolo.

Tudi v javnem življenju se je od revolucije marsikaj spremenilo. Pred vojno n. pr. Evropejcem niso mogli soditi sodniki — domačini, marveč samo sodniki Evropejci. Danes je sodstvo enotno, Evropejca in Arabca sodi isti sodnik — domačin. Prebujena nacionalna zavest poraja vzdušje, v katerem so vsi v Egiptu živeči Evropejci ne ravno zaželeni. Pred revolucijo so namreč vsi vodilni položaji in boljša mesta pripadala Evropejcem. Smer politike nove vlade pa je, da čim več takih

mest zasedejo domačini. Nerazpoloženje napram Judom je razumljivo, povzročajo ga nemiri na meji z Izraelom.

Glavno mesto Cairo leži ob Nilu. Mesto vežejo veliki mostovi, ki imajo to posebnost, da se dajo odpirati. Ne odpirajo se sicer z dviganjem kot srednjeveški grajski mostovi, marveč z vrtenjem. Eden od opornikov pri vsakem mostu služi kot osišče. Cestišče mosta, ki pri »zaprtem« mostu leži pravokotno na smer toka vode, se na svojem oporniku zavrti tako, da ima isto smer kot voda. Na ta način je omogočena plovba velikim ladjam, ki bi sicer ne mogle pod mostovi.

Cairo ima znosno klimo od oktobra do aprila. V aprilu prične vročina, ki jo spremljajo vetrovi, ki nosijo puščavski pesek, in pa oblaki komarjev, ki gnezdiijo po kanalih Ni-

la. Pred temi nadlogami pobegnejo najprej možnejši Cairčani v Evropo, manj premožni grede preko leta v bolj severno ležečo Aleksandrijo, a reveži in preprosti ljudje prestajajo vročino v Cairu. Vsi hoteli so opremljeni z »aircondition« napravami, ki pa tudi ne koristijo mnogo, vendar omogočajo vsaj spanje.

Egipt je poln zanimivih ostankov svoje pisane zgodovine. Počevši od znamenitih piramid, grobnic in mumij pa do ostankov orožja in posod, starih nekaj tisoč let. Žal je bil moj čas omejen tako, da si teh zanimivosti nisem utegnil pogledati in moram tiste, ki jih zanimajo te stvari, s člankom žal razočarati.

Ko sem po največjih težavah in nevšečnosti dobil vizo za Saudovo Arabijo, sem pot nadaljeval v Sudan, ki je prav tako pred kratkim doživel politično spremembo. Postal je namreč in angleškega protektorata samostojna država. Avion, ki je okrog polnoči odletel iz Cairu, je prispel zjutraj v Khartoum — glavno mesto Sudana, ki leži tam, kjer se stekata Modri in Beli Nil.

Sudan sicer nima ležišč nafte, vendar ima zdravo gospodarstvo. Njegova plačilna bilanca je trdna in je za jugoslovansko zunanjo trgovino zanimivo tržišče. Od naših izdelkov troši letno 100—150 ton cinkove pločevine in 200—300 ton litopona.

Firma, ki bo zastopala tam naše interese, je takoj po mojem prihodu stopila v stik z vsemi uvozniki. Ko smo obiskali slednje, so le-ti takoj naročili poskusne količine cinkove pločevine, da se prepričajo o kvaliteti naših izdelkov in dobavnih možnostih. Če bodo zadovoljni s prvimi pošiljkami, bodo sledila večja naročila. Da je Sudan zelo zanimiv trg, se vidi že po tem, da sem v teku dvodnevne bivanja v Khartoumu srečal trgovske potnike Zapadne Nemčije, ČSR, vzhodne Nemčije, Anglije in drugih držav, ki so si vsi prizadevali uveljaviti se s svojim blagom.

Sudan je zanimiv v vsakem oziru. Njegovi prebivalci so Črnci, ki majo to značilnost, da otrokom v mladosti razrežejo obraz. Napravijo jim na vsaki strani lica po 3 približno 10 cm dolge ureze z nožem, ki ostanejo vidni celo življenje v obliki globokih brazgotin.

Domačini po večini ne poznajo stanovanj v našem smislu. Spijo na tleh, zariti v pesek. Hranijo se zelo preprosto in jim glavno hrano predstavljajo banane in riž.

Ko sem prispel v Khartoum, sem na svoje razočaranje ugotovil, da je edini Evropski hotel poln do zadnjega kotička. S sopotnikom (nekim Amerikancem) sva nato le našla sobo in to zelo sivojvrstno. Na Nilu je prav pred hotelom zasidrana stara, za plovbo neuporabna ladja. Kabine te ladje se odajajo kot hotelske sobe. Te sobe so opremljene seveda poleg vsega še s podganami in ščurki, ki jih na nobeni ladji ne manjka.

Drugo razočaranje me je čakalo v pisarni letalske družbe, kjer so mi povedali, da je prvi avion, ki leti v Jeddah, poln in tudi prihodnji avion, ki bo letel čez 1 teden, nima nobenega prostora več. Seveda nisem bil niti najmanj pripravljen ostati 14 dni v Khartoumu. Odšel sem na železniško postajo. Khartoum je namreč povezan s Port Sudanom z 600 milj dolgo puščavsko železnico. Na postaji pa sem zvedel, da je II. in I. razred razprodan za 2—3 mesece vnaprej. Ko sem vprašal za III. razred, se mi je uradnik pomilovalno nasmehnil in dejal, da tega kot Evropejec ne držim. Tretji razred uporabljajo namreč samo domačini in to najrevnejši. Toda izbire nisem imel, trdno sem se odločil, da se drugo jutro odpeljem z vlakom v III. razredu na 28 ur trajajočo pot do Port Sudana. Popolnoma slučajno sem isti večer še enkrat šel v pisarno letalske družbe, kjer so mi povedali, da je naslednji dan specialni avion, ki leti do Port Sudana, prazen — da tam pa bo peljal romarje v Jeddah. Seveda sem se te novice razveselil, tako da me ni prav nič motilo, ko me je v moji »sobi« čakala na mizi lepo rejena podgana. Prihodnje jutro sem kot edini potnik odletel s 30 sedežnim avionom sudanske AERO-družbe v Port Sudan.

Jakop Ivan

Važnejši sklepi DS in upravnege odbora

Na drugi seji je DS potrdil opravljeni prevzem poslov po novem upravnem odboru.

Na tretji seji je DS sprejel družbeni in finančni plan za leto 1956. Ob sprejemanju planov je DS sklenil, da se mora v letošnjem letu polagati kar največ pozornosti kvaliteti proizvodov, ker inozemski kakor tudi domači trg zahtevata dobro kvaliteto. Izboljšanje kvalitete je treba doseči za vsako ceno ter je to naloga vsakega posameznega člana kolektiva. Pri analizi se je ugotovilo, da je slabo kvaliteto pripisovati tudi površnosti. Ker bi se utegnili zgoditi, da bomo pri slabi kvaliteti proizvodov izgubili kupce, je pričakovati, da se bo vsak posameznik čimbolj potrudil, da bodo v bodoče naši proizvodi kvalitetnejši. Ob sprejemu planov je DS tudi mnogo razpravljalo o pravočasni dobavi surovin ter je v letošnjem letu predvideno, da bodo surovine v redu prihajale.

Tov. Jakop je na tej seji podal poročilo o potovanju na Bližnjem Vzhodu. To poročilo bo objavljeno v posebnem članku.

DS je sklenil, da se prepove prevoz odpadnega materiala z našim tovornim avtomobilom v razdalji nad 4 km. Odpadne retorte pa si lahko zaposleni odvažajo z lastnimi prevoznimi sredstvi.

Novoizvoljeni upravni odbor je imel do sedaj 6 rednih ter eno izredno sejo.

Na prvi seji je upravni odbor prevzel posle od starega upravnega odbora.

Na drugi seji je upravni odbor sklepal o rešitvi vprašanj pomanjkanja antracita, pomanjkanja aglomerata ter slabe kvalitete cinkovega belila. Po obširnem razčlenjevanju teh vprašanj, je upravni odbor sprejel potrebne sklepe, da se odpravijo ti nedostatki.

Po sklepu upravnega odbora se sme z našimi tovornimi avtomobili, razen za potrebe

obrata, prevažati za zaposlene samo kurivo, skupno nabavo ozimnice potom sindikalne podružnice in selitve. Upravni odbor je sklenil, da se ves odpadni material lahko proda samo Odpadu ter zaradi tega tudi odpade vsakršna prodaja odpadnega materiala posameznikom.

Za novega stanovanjskega referenta je bil postavljen tov. Pevec Jože.

Na tretji seji je upravni odbor razpravljalo o zaključni bilanci 1955.

Na četrti seji je upravni odbor odobril zaščitna sredstva. Na peti seji je upravni odbor določil maso za premijski pravilnik in je razpravljalo o komisijah, ki bi naj delovale v podjetju. Komisije bodo postavljene na eni izmed bodočih sej.

Na šesti seji je upravni odbor sprejel določilo za izpremembo in dopolnitve tarifnega pravilnika, ki so bila med tem že itak objavljena. Pri tem bi bilo treba opozoriti na žalostno dejstvo, da se je moral ta osnutek ponovno nabiti na oglasno desko, ker je pač nekdo imel posebno veselje, da je prvotno nabiti osnutek snel z oglasne deske. Ne glede na namen tistega, ki je to storil, smo mnenja, da je tak postopek vse graje vreden ter da krivec prav gotovo ne zasluži, da bi bil član našega kolektiva.

Pri tem omenjamo, da je bil osnutek z nekimi izpremembami in dopolnitvami že tudi sprejet po DS, vendar pa bodo te izpremembe in dopolnitve stopile v veljavo šele, ko bodo potrjene po pristojnih organih. Z ozirom na razne težnje in govorce, pa bi bilo treba pripomniti, da v letošnjem letu niso možne izpremembe v tarifnih postavkah.

Prva izredna seja je bila sklicana zaradi odobritve potovanja v inozemstvo, ker je podjetje dobilo reklamacijo enega izmed naših dobrih kupcev.

O delu „Blagajne vzajemne pomoči“

Delo zadnjih treh let, ki ga je opravila naša »Blagajna vzajemne pomoči«, potrjuje pravilnost sklepa IO sindikalne podružnice o njeni ustanovitvi.

Kratkoročna posojila so za mnoge pomembna olajšanja in pomoč iz trenutne denarne zadrege. Iz poročil zadnjih občnih zborov je razvidno, da je to pomoč izkoristilo v prvem letu poslovanja:

342 članov v skupnem znesku 1.601.620 dinarjev.

V drugem letu poslovanja:

1076 članov v skupnem znesku 2.176.994 dinarjev.

V tekočem letu:

506 članov v skupnem znesku 1.126.948 dinarjev.

Gornje številke pričajo dovolj zgovorno o pomembni vlogi, ki jo opravlja ta blagajna. Žal se še vedno najdejo tudi taki, ki vloge blagajne vzajemne pomoči nočejo ali pa ne morejo razumeti. Tu prednjačijo tako imenovani »delavci, ki se borijo za svoje pravice«. IO sindikalne podružnice je z ustanovitvijo te blagajne prevzel na svoje rame še dodatno obširno delo, ki ga opravlja z minimalnim administrativnim aparatom. Z ustanovitvijo te blagajne je dobil sleherni član sindikalne

podružnice možnost najemanja brezobrestnega posojila.

Zaradi teh »delavcev, ki se borijo za svoje pravice«, objavljamo pravila o poslovanju »Blagajne vzajemne pomoči«. Vsekakor nam iste niso priborili tako imenovani delavci, ki se borijo za svoje pravice, temveč zavedni sindikalisti, ki se z dneva v dan trudijo in delajo za dobrobit kolektiva in naše skupnosti. Oni drugi pa si naj pravila dobro preberejo in si jih vtisnejo v spomin.

Blagajna vzajemne pomoči izposoja članstvu denar vsak ponedeljek, vsako sredo in petek od 13,30 do 14,30.

To so redni poslovni dnevi blagajne, s pripombo, da se denar izposoja šele pet dni od dneva izplačila predujema ali plač delavcem in uslužbencem.

Ob koncu naj pripomnim še to, da z rezultati dosedanjega dela, kljub temu, da kažejo lepe uspehe, ne smemo še biti zadovoljni. Nenehno moramo stremeti za vključitvijo slehernega člana sindikata v članstvo blagajne vzajemne pomoči s tem, da bo redno mesečno vplačeval tudi dodatni delež. Na ta način bomo onim, ki pridejo včasih v stisko, lahko izdatno pomagali, obenem pa bo to odraz visoke zavesti kolektiva z ozirom na medsebojno pomoč.

Pravila blagajne vzajemne pomoči

Cinkarne Celje

1. člen

Blagajno vzajemne pomoči organizira sindikalna podružnica ter je pod splošnim vodstvom le-te.

2. člen

Organi blagajne vzajemne pomoči so:

- letna skupščina;
- upravni odbor blagajne;
- nadzorni odbor blagajne, odnosno sindikalne podružnice.

Občni zbor blagajne se sklicuje enkrat na leto, ako potrebe niso drugačne.

3. člen

Upravni odbor blagajne šteje tri do pet članov. Člani upravnega odbora se volijo s tajnim glasovanjem na letni skupščini sindikalne podružnice. Na tej skupščini se tudi določi vsakoletno število članov upravnega odbora v gornjih mejah.

Nadzorni odbor blagajne je nadzorni odbor sindikalne podružnice.

4. člen

Občni zbor sprejme pravila o poslovanju blagajne vzajemne pomoči:

a) blagajna vzajemne pomoči se vodi pod nadzorstvom IO sindikalne podružnice;

b) odbor blagajne sprejema nove člane ter daje posojila članstvu v smislu pravil;

c) nadzorni odbor sindikalne podružnice je dolžan vsaj enkrat mesečno kontrolirati poslovanje blagajne vzajemne pomoči ter poročati o stanju le-te na seji IO sindikalne podružnice. V primeru nerednosti pri poslovanju lahko sindikalna podružnica, odnosno IO po predlogu nadzornega odbora zamenja posamezne člane odbora blagajne vzajemne pomoči, vendar ne več od ene tretjine članov. V primeru nerednosti se skliče plenum sindikalne podružnice, ki izvoli nov odbor s funkcionalno dobo do obnove zbor sindikalne podružnice.

5. člen

Pravice in dolžnosti članov blagajne vzajemne pomoči:

a) Člani si imajo pravico izposojati denar v višini, kot to določajo pravila, vendar ne morejo ponovno prejeti posojila, ako prejšnjega niso poravnali oziroma šele po preteku enega meseca poravnave posojila.

b) Večkratno posojilo lahko dovoli samo nadzorni odbor soglasno s predsednikom ali tajnikom sindikalne podružnice, v izjemnih primerih kakor smrt v družini in slično.

c) Posojilo lahko prejme samo tisti, ki je že najmanj tri mesece član sindikata v podjetju, vendar je lahko član blagajne vzajemne pomoči takoj.

d) Posojilo se daje en mesec po vpisu v blagajno.

6. člen

Višina deleža posameznega člana je 300 dinarjev.

Postopek pri dajanju posojila:

a) posojila se dajejo po zmogljivosti blagajne;

b) posojilo članom blagajne se daje do višine 3000 dinarjev s potrditvijo upravnega odbora blagajne proti predložitvi članske izkaznice sindikalne podružnice, v kateri mora biti razvidno, da je članarina v redu poravnana. Posojilo se odteguje v enem obroku;

c) posojilo iznad 3000 dinarjev ter največ do 5000 dinarjev se daje v smrtnem primeru v družini ali poroki člana ter se odteguje v največ treh obrokih.

8. člen

Uvede se plačevanje dodatnega deleža blagajne vzajemne pomoči. Vsak član lahko

pristopi k vplačevanju dodatnega deleža, na podlagi pismene izjave podpisane z lastnoročnim podpisom. Izjava mora vsebovati datum pristopa, znesek, na katerega podpisnik pristane, da se mu lahko mesečno odteguje od zaslužka.

Minimalna vsota vplačila dodatnega deleža je 100 dinarjev mesečno, maksimalna vsota pa po možnosti in sporazumu člana-pristopnika.

9. člen

Člani blagajne vzajemne pomoči, ki vplačujejo dodatni delež, imajo še naslednje pravice:

a) Na redni delež 300 dinarjev si lahko izposodijo 3000 dinarjev, odnosno 5000 dinarjev v slučaju smrti v družini ter v slučaju poroke člana samega.

b) Za vsakih nadaljnjih 100 vložnega dodatnega deleža, se mu posojilo lahko poveča za 400 dinarjev (n. pr. za 100 dinarjev vplačanega dodatnega deleža dobi 400 dinarjev posojila, za 200 dinarjev vplačanega dodatnega deleža dobi 800 dinarjev posojila, za 400 dinarjev vplačanega dodatnega deleža dobi 1600 dinarjev posojila, za 1000 dinarjev vplačanega dodatnega deleža dobi 4000 dinarjev posojila itd.).

10. člen

Posojila je treba vračati po možnosti čimprej, vendar pa mora upravni odbor blagajne vzajemne pomoči ob izplačilu tudi določiti rok in način kako je posojilo treba vrniti.

Posojilo, ki bi ga moral posameznik vrniti najkasneje v treh odnosno enem mesecu, mora predhodno odobriti nadzorni odbor v soglasju s predsednikom ali tajnikom sindikalne podružnice.

11. člen

Vračanje posojila za člane blagajne vzajemne pomoči, ki vlagajo dodatni delež:

a) Od rednega posojila 3000 dinarjev vrne prvi mesec 2000 dinarjev ter naslednji mesec 1000 dinarjev. Ako pa ima posojilo iz rednega in dodatnega deleža n. pr. 8000 dinarjev, pa vrača mesečno po 2000 dinarjev. Dokler ne vrne izposojenega zneska, ni upravičen do prejema novega. Le v izrednih primerih to lahko odobri nadzorni odbor podružnice soglasno z odborom blagajne vzajemne pomoči ter predsednikom in tajnikom sindikalne podružnice.

12. člen

Po sklepu DS in UO Cinkarne od leta 1954, pripada blagajni vzajemne pomoči ves dinarski drobiž in to od 1 do 9 dinarjev, ki

nastane pri rednem izplačevanju plač delavcem in uslužbencem Cinkarne, kakor tudi pri izplačilu eventualnega viška plač. Ta denar se ne sme koristiti v nobene druge namene razen za dajanje posojila članom blagajne vzajemne pomoči Cinkarne.

13. člen

V ročni blagajni je dovoljeno imeti največ 10.000 dinarjev, ostali denar, v kolikor ni izposojen, pa je treba vložiti v banko. Ta vsota se nahaja stalno v blagajni, s katero se krije izredna posojila.

14. člen

Vsak član blagajne vzajemne pomoči ima pravico vlagati predloge in pritožbe IO sindikalne podružnice in to v vseh zadevah, ki se nanašajo na blagajno vzajemne pomoči.

15. člen

Članstvo preneha:

- s prostovoljnim izstopom;
- s smrtjo;
- z izključitvijo.

Kdor se ne ravna po pravilih blagajne vzajemne pomoči, ga lahko IO sindikalne podružnice izključi. Proti izključitvi je dovoljena pritožba na plenum ali občni zbor sindikalne podružnice.

S prenehanjem članstva se vrnejo čisti deleži na zahtevo v roku treh mesecev.

16. člen

V primeru likvidacije blagajne vzajemne pomoči se izplačajo članom vsi redni in dodatni deleži najkasneje v roku treh mesecev. V primeru smrti nekega člana, se delež izplača njegovemu ožjemu sorodniku kot ženi, otroku, staršem ali bratu. Posojila pa se morajo vrniti najkasneje v roku enega meseca. Preostali drobiž se izroči v varstvo sindikalni podružnici. O uporabi le-tega odloča občni zbor podružnice ali plenum.

17. člen

Ta pravila stopijo v veljavo, ko jih sprejme občni zbor ali plenum Sindikalne podružnice Cinkarne Celje.

Sklep: Pravila vzajemne pomoči so bila v celoti sprejeta na plenarnem zasedanju Sindikalne podružnice Cinkarne Celje, dne 7. februarja 1956.

Dodatek k pravilom blagajne vzajemne pomoči Cinkarne Celje

Upravni odbor blagajne vzajemne pomoči Cinkarne Celje, je na svoji 2. redni seji dne 19. 4. 1956 sprejel naslednje:

Z ozirom na že visoke vsote vplačanega dodatnega deleža posameznikov, je nujno za izplačevanje posojila večjih vsot predvideti tudi kritje za isto. Zaradi tega se bodo do sprejetja dodatka k pravilom blagajne vzajemne pomoči Cinkarne Celje na plenumu, izplačevale večje vsote posojila kot sledi:

a) Posojilo do 10.000 dinarjev odobrita dva člana upravnega odbora blagajne vzajemne pomoči.

b) Posojilo do 20.000 dinarjev odobrita ravno tako dva člana upravnega odbora blagajne vzajemne pomoči, vendar mora imeti prosilec poleg prošnje, katero vloži pri upravnem odboru BVP, še enega poroka, ki ima pogoje za eventualno kritje, odnosno vračilo posojila posojilojemalca, za katerega je podpisal, da pristane na to, da se njemu odteguje

pri mesečni plači v kolikor isti ne bi poravnal.

c) Posojilo do največ 30.000 dinarjev odobrita tudi dva člana odbora blagajne vzajemne pomoči ter mora imeti prosilec poleg prošnje, ki jo vloži, še dva poroka s pogoji glede vračila posojila.

Posojila je treba vrniti najkasneje v enem letu od dneva izplačila. Zaradi tega se določijo lestvica vračanja posojil kot sledi:

Za posojilo do 10.000 dinarjev se mesečno odteguje po 2.000 dinarjev

Za posojilo do 20.000 dinarjev se mesečno odteguje po 2500 din.

Za posojilo do 30.000 dinarjev se mesečno odteguje po 3000 dinarjev.

Dodatek k pravilom blagajne vzajemne pomoči stopi v veljavo s 1. majem 1956.

Neopravičeni izostanki od dela imajo lahko za posledico tudi dopust, krajši od 14 dni

V smislu določil navodil k uredbi o plačnem letnem dopustu (Ur. l. FLRJ št. 40/56) se mora vsak dan neopravičenega izostanka z dela odbiti od rednega letnega dopusta. Po navodilih se dnevi neopravičenih izostankov od zadnjega dopusta seštevajo do dneva, ko nastopi upravičenec dopust, ter se odbijejo od upravičenih dni za dopust v tekočem letu. Ker pa se dnevi neopravičenega izostanka ne plačajo, je jasno, da se za odbite dneve pri dopustu ne dobi plačilo, pa četudi se dobiva za dopust plačo. Pri tem pa je treba upoštevati še določilo, da tisti, ki je imel v seštevku od zadnjega dopusta več kot sedem neopravičenih izostankov, ne more imeti več dni dopusta kot 14, pa četudi bi mu po lestvici pripadalo več dni dopusta.

Uporaba osebnih zaščitnih sredstev in upoštevanje varnostnih predpisov sta važen činitelj pri preprečevanju obratnih nezgod

Vsak dan lahko opazimo, da je uporaba osebnih zaščitnih sredstev pri delu po naših obratih še vedno pomanjkljiva, kar se opazi tudi iz analize nezgod. Še vedno je na primer precej poškodb oči na takšnih delovnih mestih, kjer je uporaba zaščitnih očal predpisana. Poudariti pa hočem nekaj primerov grobih kršitev varnostnih predpisov, ki so večji del znani vsakemu članu kolektiva, katerih se pa posamezni iz nerazumljivih vzrokov še ne držijo. O teh moram omeniti primer, ko je bila večja skupina tesarjev in krovcev nezavarovana pri delu na strešni konstrukciji, ali pa primer, ko je ključavničar iz mehanske delavnice uporabljal grebalo žerjava pri aglokoku za svoj osebni prevoz. Če pride pri teh grobih kršitvah varnostnih predpisov, oziroma pri neuporabljanju nujnih osebnih za-

ščitnih sredstev do nezgode, je posledica vedno težja poškodba ali celo smrt. Zato moramo takšne neodgovorne ljudi, ki nočejo razumeti, da je v naši socialistični družbeni ureditvi vprašanje varnosti pri delu stvar celotne družbe in da je vsak od nas dolžan tudi v tem pogledu narediti vse, kar od njega družba zahteva, zasledovati in najstrože kaznovati. Vsak mojster, oziroma obratovodja se mora zavedati, da je poleg strokovnega dela v obratu odgovoren tudi za varnost pri delu in da je uspeh dela le takrat zadovoljiv, kadar je le-to opravljeno brez obratnih nezgod. Na tak način bomo uspeli zmanjšati visoko število nesreč pri delu, za katere plačuje družba ogromne vsote denarja, na drugi strani pa zmanjšuje delovno storilnost podjetja.

Za lažje razumevanje navajamo dva primera:

1. Upravičenec ima pravico do 28-dnevnega dopusta. Od časa zadnjega dopusta, do časa, ko bi imel nastopiti dopust, pa ima 8 neopravičenih izostankov. V takem primeru mu ne pripada 20 dni plačanega dopusta temveč samo 14 dni. Če bi pa ta imel samo 4 dni neopravičenega izostanka, potem mu pa pripada 24-dnevni plačani dopust.

2. Upravičenec ima pravico do 16-dnevnega dopusta, neopravičeno pa je izostal 4-krat po en dan. V tem primeru ni upravičen več kot do 12-dnevnega plačanega dopusta.

Gornje objavljamo zaradi jasnosti, ker bi utegnil koga premotiti predpis, ki ugotavlja le splošno dolžino letnega dopusta od 14 do 30 dni.

ščitnih sredstev do nezgode, je posledica vedno težja poškodba ali celo smrt. Zato moramo takšne neodgovorne ljudi, ki nočejo razumeti, da je v naši socialistični družbeni ureditvi vprašanje varnosti pri delu stvar celotne družbe in da je vsak od nas dolžan tudi v tem pogledu narediti vse, kar od njega družba zahteva, zasledovati in najstrože kaznovati. Vsak mojster, oziroma obratovodja se mora zavedati, da je poleg strokovnega dela v obratu odgovoren tudi za varnost pri delu in da je uspeh dela le takrat zadovoljiv, kadar je le-to opravljeno brez obratnih nezgod. Na tak način bomo uspeli zmanjšati visoko število nesreč pri delu, za katere plačuje družba ogromne vsote denarja, na drugi strani pa zmanjšuje delovno storilnost podjetja.

Ločičnik Janko

Naša prehrana

Prehrana je eden osnovnih problemov materialne preskrbe ljudi. Zato je cela vrsta strok, ki se s tem vprašanjem bavijo, med njimi tudi zdravstvo. Ljudje se namreč pogosto hranijo premalo, preveč ali nepravilno.

Človeški organizem rabi dvoje vrst živil, in sicer protektivni in energetski del. Pod protektivno prehrano spadajo beljakovine, vitamini in mineralne soli. Te snovi tvorijo v glavnem ustroj telesa in na ta način omogočajo, da organi sploh lahko delujejo. Energijo za funkcijo organov pa predstavljajo ogljikovi hidrati in maščobe.

Dnevno potrebuje odrasel človek pri srednje težkem delu ca. 100 g beljakovin, ki naj bi bile dve tretjini živalskega porekla (meso, jajca, mleko, svež sir in podobno), ena tretjina pa rastlinskega (nekaj beljakovin je v fižolu, grahu, leči, orehu, soji, v žitaricah, sadju in zelenjavi jih je manj).

Za prehrano so važni naslednji vitamini:

Vitamin A, ki ga je največ v ribjem olju, v mlečnih proizvodih, jajcih in jetrih. Mnogo vitamina A se nahaja v barvanem sadju (maline, borovnice, slive, češnje itd.). Pomanjkanje vitamina A povzroča motnje vida, kože in zob.

Vitamin D je prav tako topljiv v maščobi kot vitamin A, mnogo ga je v ribjem olju. Razen tega pa ima človeško telo sposobnost tvoriti ga samo, če je obsevano po naravnih (sonce) ali umetnih ultravioletnih žarkih. Njegova najvažnejša naloga je pravilna razdelitev kalcijevih in fosforovih soli v organizmu. Če to ne funkcionira, nastopi rahitis, to je mehke kosti, ki se jih tako bojimo pri naših otrokih.

Vitamina C imamo razmeroma precej v zeleni papriki, šipku, paradižniku, špinaci, krompirju kuhanem z olupki, limoni, poma-

ranči itd. Je zelo občutljiv na temperaturo in konserviranje. Smatramo ga za izredno važnega pri odpornosti organizma proti infekcijam in telesnim naporom zlasti v vlažni vročini. Hudo pomanjkanje C vitamina vodi do skorbuta.

Vitamin B ni enoten, ampak jih je v njem vključenih več, tako da govorimo o B kompleksu. Med najvažnejšimi je B₁, ki ga je dobiti v svinjskem mesu, jetrih, govedini, jajcih, v zrnu žitaric itd. V glavnem se njegovo pomanjkanje kaže v živčnih motnjah. Niacin se nahaja v istih snoveh, če ga ni, lahko nastopi pelagra. B₁₂ je poznan šele krajši čas in je odločilne važnosti pri tvorbi krvnih elementov.

Med mineralnimi snovmi so najvažnejše kalcij, fosfor, železo, jod in kuhinjska sol. Kalcij in fosforve soli gradijo kosti in zobe, njihovo presnovo urejuje vitamin D, precej ga je v mleku in njegovih proizvodih. Železo je potrebno za tvorbo krvi, dobimo ga v rumenjaku, zelenjavi in suhem sadju. Pomanjkanje joda po vsej verjetnosti povzroča golšavost. Kuhinjska sol je nujno potrebna za pravilno koncentracijo telesnih sokov.

Ogljikovi hidrati (vse vrste sladkorja, škrob v žitaricah kot n. pr. v kruhu, testeninah, nadalje v rižu, sadju in vsakokratni povrtnini) in maščobe (živalskega in rastlinskega porekla) nam kot omenjeno dajo energijo za toploto in opravljanje mišičnega, v manjši meri tudi duševnega dela.

Potrebe tega kuriva za naše telo merimo v kalorijah. Odrasel moški rabi za lahko delo ca. 2500 kalorij, srednje težko 3000—3500 kalorij, za težko in najtežje 4500 pa tudi več. Iz 1 g beljakovin ali pa ogljikovih hidratov dobimo 4 kalorije, dočim iz enega grama maščob 9 kalorij.

Na splošno ne bi mogli trditi, da se naši ljudje premalo hranijo, pač pa bolj drži, da

se nepravilno hranijo, nepravilno v razdelitvi obrokov in v izbiri živil. Pri tem mislim predvsem na našega industrijskega delavca in uslužbenca z značilnim delovnim časom od 6. ure zjutraj do 2. ure popoldne, ko več kot dve tretjini zaposlenih opravi svoje delo. Tu se ne bi toliko oziral na našega kmeta, njegov način dela in prehrane se v mnogočem razlikujeta od 8 urnega rednega delavnika delavca in uslužbenca, bodisi v pozitivnem, pa tudi v negativnem smislu.

Kako se običajno hrani naš delavec oziroma uslužbenec? Eden kot drugi vstaneta zgodaj, takrat ni časa niti razpoloženja za izdaten zajtrk. Popoldne je malica, na katero pa se pogosto pozabi bodisi, da so prilike neprimerne za redni užitek, bodisi pa, da občutek lakote zamorimo z nekaj cigaretami. Praktično ima velika večina teh ljudi svoj izdatni obrok po 2. uri, ko je že opravljena služba, to je pri kosilu. V tem času se je želedec močno skrčil. Ker je velik del tekočih energij izrabljen, nastaja v organizmu njihovo pomanjkanje, ki se kaže v tem, da ljudje niso več tako sposobni za delo, so sitni, tresejo se, nastopa občutek utrujenosti, kar vse kaže v krivulji produktivnosti znani padec proti koncu dela. Ko je končno pričakan čas kosila, se velik del teh ljudi nabaše z velikimi količinami zlasti voluminoznih živil: v glavnem ogljikovi hidrati s precej celuloze in maščobami, torej krompir, fižol, zelje, kruh, testenine in če vse to ni mastno, se običajno ne ceni kot dobro kosilo. Manj izdatna je navadno večerja, nato pa so ti ljudje praktično tešči do naslednjega kosila, to je ca. 18 ur. Razdelitev kalorij odpade v teh primerih: polovico na kosilo, eno tretjino na večerjo, ostalo ca. 20 % pa na zajtrk in eventualno malico, včasih pa še ta del odpade na kosilo.

Kakšna naj bi bila naša prehrana? Pri odgovoru je seveda treba ločiti med našimi težkimi delavci, recimo topilničarji, pražilci in podobno, ki porabijo dnevno kot omenjeno do 4500 kalorij, in delavci z lažjim delom oziroma uslužbenci, katerim zadostuje 2500 do 3000 kalorij. Tako za ene kot za druge je potrebno dnevno do pol litra mleka (lahko seveda v različnih oblikah kot n. pr. v kavi ali dodano drugim hranilom), 3 do 4 jajca tedensko, dnevno do 10 dkg vsakovrstnega mesa ali mesnih izdelkov, poleg krompirja en obrok surove in drug obrok kuhane zelenjave in nekaj sadja. Torej v pretežno protektivnem delu hranil sta si obe skupini slični, v energetskem delu je pa seveda precejšnja razlika. Težji delavec po poleg zgoraj omenjenih živil porabil dosti več kruha, testenin ter vsakovrstne maščobe, da bo spravil svoje, za delo potrebno količino kalorij skupaj kot lažji delavec ali uslužbenec, ki mu bo vsega tega treba odgovarjajoče manj. Razdelitev obrokov bi v naših delavnih prilikah bila najbolj primerna ta, da tretjino kalorij použijemo popoldne, torej nekaj malega za zajtrk in izdatno malico, eno tretjino opoldne in tretjino zvečer.

O mleku še posebej nekaj besed. Vedno bolj ga cenimo, saj dejansko najdemo v njem v večji ali manjši količini skoro vse, kar potrebujemo. V drugih državah človek zelo pogosto opaža, da si ga ljudje vzamejo po 3 dcl do pol litra namesto vina opoldne h kosilu (in to moški!). Tistim, ki imajo preveč želodčne kisline, sicer itak prija, kateri je imajo manj, ga rajši pijejo kot mlečno kavo, jogurt itd. Izdelane so bile dokumentarne statistike, ki so pokazale kako se zlasti otroci bolje razvijajo, če redno pijejo dnevno pol litra mleka. Mleko je torej odlično hranilno sredstvo, ni pa noben protistrup. To je treba povedati zaradi tega, ker se je pri nas ukoreninilo mnenje, da morajo gotove skupine delavcev, ki delajo v težjih delavnih pogojih oziroma na zdravju škodljivih mestih, dobivati mleko, ki naj bi jih ščitilo pred zastrupljenjem. Nisem proti dodeljevanju mleka, nasprotno, iz zgoraj navedenega je dovolj razvidno, kolike vrednosti je za naš organizem. Vendar je velika zmota, če kdo misli, da ima to mleko specifično delovanje kot protistrup svincu, živemu srebru, vsem mogočim plinom, benzolu itd. Kdor se pri teh delih ne pazi, lahko zbolí z mlekom ali brez njega,

Ustanovna skupščina Ljudske tehnike v Cinkarni

Ustanovna skupščina LT se je vršila dne 18. maja 1956, t. j. v času, ko se po vsej naši domovini proslavlja 10-letnica dela LT. Odveč bi bilo govoriti o uspehih, ki jih je LT dosegla v tako kratkem razdobju 10 let, ko je iz majhnih, več ali manj dobrih organizacijskih skupinic razširila svojo dejavnost na obsežno območje naše države in skoraj vse panoge tehnike. Uspehi so na dlani in o tem nam pričajo številni krožki LT v šolah, po delovnih kolektivih in ustanovah. Najvažnejše pa je, da si je svojo pot utrla tudi med kmečko mladino na vasi, kjer pred vojno še marsikje niso poznali niti elektrike in avtomobilov ter sodobnih kmetijskih strojev. Kako pomembno je prav to poslednje dejstvo, bo vedel vsak, ki je poznal predvojne razmere na našem podeželju, ki je životarilo v temni zaostalosti in brez kakršnekoli perspektive, da bi bilo deležno tistega tehničnega napredka in modernizacije, ki je bila vsaj v neki meri značilna za porajajoča se industrijska središča in večja mesta.

LT je imela pomembno vlogo pri obnovi naše domovine in industrijski izgradnji. Svojo glavno skrb je posvetila tehnični vzgoji državljanov. V letalski zvezi, v zvezi radioamaterjev, v rudarski zvezi, v zvezi foto in kino-amaterjev, v elektrostrojni zvezi ter avto-moto zvezi so se desetisoči seznanili z osnovami raznih tehničnih panog, kar jim je omogočilo, da so znali potem v praksi, v življenju dobro in racionalno izkoristiti vse sobodne tehnične pridobitve.

Poudariti pa je treba tudi politično stran te organizacije, saj ne vzgaja svojih članov samo v dobre strokovnjake, ampak tudi v dobre državljane in predane graditelje socializma.

V tem smislu naj bi naša osnovna organizacija LT v Cinkarni razvijala in organizirala razne oblike prostovoljnega dela za tehnično vzgajanje zlasti med delavci, mladino in ženami. Krepila bi družbeno moč v socialistični skupnosti in omogočila našim članom, da bodo z dviganjem ravni naše tehnične kulture bolje in hitreje obvladali sobodno vojaško tehniko.

S tehničnim izpopolnjevanjem našega članstva bomo povečali delovno storilnost in dajali pobudo za pravilno vzdrževanje sredstev za proizvodnjo v naši tovarni. To je velika toda potrebna naloga, kajti socializma ne bomo zgradili brez visoko razvite tehnike, same tehnike pa ne brez tehnično izobraženih državljanov.

Naša organizacija LT v Cinkarni ima v skladu z društvenimi pravili pet sekcij, in sicer: elektrostrojno sekcijo, radioamatersko sekcijo, avto-moto sekcijo, foto sekcijo in kino sekcijo. Skupno je članstva 286, od tega v elektrostrojni sekciji 48, v radioamaterski sekciji 60, v foto sekciji 20 ter v avto-moto sekciji 158 članov.

toliko slabše je, če ga uživa in je istočasno prepričan, da ga to mleko štiti pred zastrupljenjem in se mu torej ni potrebno pridržavati odgovarjajočih zaščitnih mer.

Način prehrane je seveda močno individualen, odvisen od navad, od domačih prilik, gospodinje itd., vendar pa je treba upoštevati gotove principe o kvaliteti in razdelitvi obrokov. Da je temu res, so dovolj številke iz naših ambulant, ki govore, da so želodčne in črevesne bolezni na četrtem do petem mestu po pogostosti. Drži, da temu ni vedno vzrok neznanje in nesposobnost naših žena, ki nam pripravljajo hrano, tudi materialne prilike igrajo svojo vlogo. Ampak samo do neke mere! Če bi pa človek zbral vse tiste stotake in tisočake, ki gredo čez mesec v zrak v obliki cigaret, po grlu pa v obliki jabolčnika, vina, žganja itd., bi se pa v dosti večji meri dala urediti naša prehrana po modernejših principih tudi pri tistih, ki manj zaslužijo. Posledica bi bila seveda boljše zdravstveno stanje, boljše počutje, delovna sposobnost in večja produktivnost.

Obratni zdravnik

Upravni odbor šteje 7 članov kakor predvidevajo društvena pravila ter 5 članov nadzornega odbora. V to število je všteti en član upravnega odbora, katerega predlaga uprava podjetja.

Upravni odbor LT v Cinkarni bo sestavljen iz predsednika, ki bo vodil organizacijske posle, podpredsednika, ki bo vodil tehnične posle ter petih odbornikov, ki bodo odgovarjali v upravnem odboru za brezhibno delovanje zgoraj naštetih sekcij.

Delo v sekcijah naj služi predvsem za tehnično izobrazbo naših članov in celotnega kolektiva.

Elektrostrojna sekcija ima namen izobraževati in dopolnjevati strokovno znanje svojih članov. Po obratih bodo strokovno dobri člani imeli predavanja o opravljanju strojev in o zaščiti delavca pred različnimi nevarnostmi.

Vsa dela se delajo po načrtih. Posebno važnost polagajo na to, da se mlajši člani izurijo v čitanju načrtov in da točno preneso zamisli konstruktorja na material.

Sekcija bo realizirala razne izume in izboljšave na že obstoječih napravah. Prototip prisilnega mešalca (Patent ing. Kocijana), ki so ga izdelali člani elektrostrojne sekcije, je izzval velik interes na jubilejni razstavi LT v Celju. Dnevno se javljajo interesi za te mešalce. To je samo en primer, a sledili mu bodo še drugi.

Obratovanje z žerjavi in vzdrževanje

(Nadaljevanje)

V splošnem je nesreče preprečevati. Vse predpise za žerjavovodjo je izobešati v kletki za voženje. Nepoklicanim je zabraniti dostop na žerjave. Dostop k žerjavom naj bo omogočen le po za to predvidenih stopnicah. Prestopanje z enega na drugi žerjav je prepovedano.

Breme naj se ne prevaža preko glav ljudi in je tudi zadrževanje pod obseženimi bremenimi prepovedano. Orodje naj ne leži po žerjavih, temveč ga je spraviti v zaboje. Pri uporabi orodja je paziti, da ne izpade iz žerjava na tla. Vnetljive stvari kot so olje, čistilna volna, se smejo na žerjavu prevažati le v zabojih in to v malih količinah. Bencin za čiščenje ne spada na žerjav. Za eventualno kurjenje uporabljamo le za to urejena grelna telesa, v nobenem primeru pa druge električne ureditve. Električne varovalke se ne smejo ojačati in s tem premostiti. Čitanje in ostale zaposlitve, ki žerjavovodjo odvrtajo od pozornosti v kletki, je prepovedati.

Pred zapustitvijo žerjava je breme spustiti in prazen kavelj dvigniti. Vsi krmilni aparati naj se stavijo v ničelno lego, v klopno stikalo izklopi in mehanske zavore zavrejo. Naprave za osiguranje, klešče za tračnice itd. naj se namestijo.

Tekoči pregledi in vzdrževanje.

Za tekoče preglede je odgovoren žerjavovodja. Posebno naj pazi na mazanje, regulacijo zavor, vrvi in vse dele, ki so podvrženi obrabi.

a) Mazanje:

Priporoča se urediti mazalni načrt in po njem postopati. V splošnem se naj drsni ležaji hitro tekočih osi dnevno, počasi tekočih pa tedensko pregledajo in po potrebi s svežim oljem dopolnijo. Mazalice je dnevno pred obratovanjem pritegniti. Ležajne blaznice je kontrolirati, da se ne grejejo. Pri samodejnih mazalnih aparatih je paziti, da se ležajne blaznice ne mažejo preveč in tudi ne premalo. V takem primeru je aparat pravilno regulirati. Redko se premikajoče ročice mažemo od časa do časa. Kroglične ležaje dopolnimo le enkrat ali dvakrat v letu s svežo mastjo. Pri drsni ležajih uporabljamo navadno tofotno mast. Za umetne mase se tofotna mast zaradi nizke kapljivosti ne priporoča, ker pri toplotnih vplivih postane tekoča in izteče iz ležajev. Tu se priporočajo masti za vroče ležaje s kapljivostjo najmanj

Jasno je, da je potrebna budnost vodstva sekcije, da bo ta sekcija delovala v okviru pravil LT. Radioamaterska sekcija bi z različnimi predavanji a, b in c seznanjala članstvo o osnovi radiotehnike in končno tudi praktično delala na sestavi raznih radijskih naprav ter tako usposabljala člane za amatersko delo in pa predpripravo za vojaško službo. Avto-moto sekcija naj bi prav tako z različnimi predavanji in spoznavanjem sestava in stroja bencinskih in pa Diesel motorjev, njih funkcij in vžigalnih naprav pripravila člane za polaganje izpitov za amaterske vozače. Foto sekcija pa bi prav tako s predavanji in pa s praktičnimi nasveti na terenu učila članstvo gledati lepote narave in jih zajeti na filmski trak ter razvijati in kopirati te posnetke. Ta sekcija je že stopila pred javnost s svojimi umetniškimi fotografijami na jubilejni razstavi LT v Celju.

Osnovna organizacija LT v Cinkarni je že pred leti dvakrat pričela delovati, a obkraj je njeno delo zamrlo. Ne bomo se spuščali v analizo vzrokov, temveč bomo prišli resno za delo. Na izkušnjah že starejših organizacij bomo ustvarili čvrsto in delovno enoto LT v Cinkarni. Uprava podjetja nam daje polno pomoč in kaže največje razumevanje za naše delo.

Upravni odbor LT Cinkarne apelira na vse člane kolektiva, da se v čim večjem številu včlanijo v sekcije LT.

Tehniko ljudstvu!

130° C, kot n. pr. Shell-Fett FP4 ali Gargoyle Fett 1200. Nabava prave masti pri Jugopetrolu je možna pod grupo 6022, druge pa pod grupo 6015, ki so priporočljive tudi za druge ležaje.

Za kroglične ležaje se poslužujemo posebno čistih, kisline in vode prostih masti, ki nimajo nagnjenja k zgostitvi, pokislinjenju in strditvi. Kapljivost ne sme biti prenizka niti previsoka, ker drugače mast ni dovolj mehka in ostanejo drsne ploskve nemazane. Pri ležajnih temperaturah, ki se navadno pojavijo pri obratovanju žerjava, se priporoča Wälzerol, Shell-Fett FP4 ali Gargoyle-Fett 1200.

Zelo važno je mazanje predležij. Predležja pri zadostnem mazanju tečejo leta brez posebne obrabe — nasprotno pa se v kratkem času izrabijo, če je mazanje pomanjkljivo. Ze pri konstrukciji je paziti, da ima olje dostop do vseh vrtečih se delov. Uporabljajo naj se pravilna sredstva za mazanje v obratu.

Odrpta zobata kolesa mažemo z mastjo, ki jo ročno nanesimo. Mast se mora zobov dobro prijeti, da se pri vrtenju zobnikov ne iztisne.

Predležja v zaprtih ohišjih se mažejo s pomočjo zobnikov, ki tečejo v oljni kopeli. Če je nameščenih več predležij v enem ohišju, naj tečejo vsi veliki zobniki v olju. Po možnosti je držati iste premere, da ne segajo pregloboko v olje. Hitro tekoči zobniki, segajoči pregloboko v olje, nam olje brez potrebe mešajo in še segrejejo.

Vsako ohišje mora imeti primerne odprtine, skozi katere je možno olje napolniti in opazovati mazanje zobnikov. Odprtine je dobro zatesniti in zapreti. Na najnižjem mestu namestimo luknjo za izpuščanje olja, ki jo nato z vijakom zapremo. Če imamo več predležij v enem ohišju, je umestno namestiti prečno rebro na dnu, ki nečistočo olja z usedanjem v kotih ujame.

Kadar predležja ni mogoče konstruirati tako, da bi vsi veliki zobniki segali v oljno kopel, dovajamo predležju, ki ne sega v olje, isto s pomočjo črpalke. Olje se dovaja preko cevi s črpalke iz oljne kopeli do vprijetja zobnikov. Tudi pri gradnji žerjavov nam mazanje s potapljanjem zobnikov v olje vsled velikega števila obratov in obodnih hitrosti ne zadošča in moramo uvesti prisilno mazanje. Navadno uporabljamo zobate črpalke, male batne črpalke in podobno. Črpalke mon-

tiramo na zunanji strani ohišja, da nam pri kvarih ni treba demontirati celotnega ohišja. Sesalna cev črpalke ne sme zaradi nečistoče segati pregloboko v olje, da ne moti obratovanja črpalke. Namestiti mrežo na sesalni koš je priporočljivo.

Po prvem polnjenju olje zamenjamo v ca. 200 obratovnih urah, najdalje pa v treh mesecih. Olje se mora filtrirati in nečistoče odstraniti. Popolnoma filtrirano olje se lahko doda čistemu. Kasneje je menjati olje vsakih 1000 do 2000 obratovnih ur — pri prekinjenih obratovanjih pa vsakih 6—9 mesecev. Pred polnjenjem je predležje temeljito očistiti.

b) Reguliranje zavor:

Zavore je dnevno — redko uporabljene pa pred vsako uporabo na pravilnost delovanja kontrolirati. Če je zraka premalo je zavore popustiti. V odzračnem stanju se zavorne čeljusti odnosno zavorni trak, zavornega bobna ne sme nikjer dotikati. Zaželen je enakomeren zrak. Zavorni kolot naj bo vedno gladek. Pojavi utorov v kolotu so znak slabega materiala ali zavorne obloge. Posledica prevelike obrabe so tudi pritrdilne zakovice zavornih oblog, ki drsijo po kolotu. Čim zakovice drsajo po zavornem kolotu, naj se zavorne obloge zamenjajo. Mali pojavi utorov izginejo po izmenjavi zavornih oblog. Če pa so utori preveliki, je kolot postružiti in na novco polirati.

c) Nadzor vrvi:

Mažemo jih s kisline prosto in dobro se prijemajočo mastjo. Vse spremembe na izgledu je zasledovati. Javiti je: vsako poškodbo vrvi, izpad vrvi iz bobna, vpad vrvi v predležje, nastajanje vozlov in zank. Vrvi z nešteti kviri je pred nadaljnjo uporabo skrbno preiskati. Pri posameznih lomih žic je konce s kleščami tesno na površino vrvi pritiskati in zakriviti. Število in položaj lomov žic je neprestano opazovati. Vrvi je zamenjati, če je na najslabšem mestu zlomljen sledeči delež vidljivih žic na vsakem pramenu:

- a) pri 222 žičnih vrveh; križno pletenje 15 %; enakomerno pletenje 4 %;
- b) pri 114 žičnih vrveh; verižno pletenje 8 %; enakomerno pletenje 2 %.

Pri žičnih gnezdih, nastalih zaradi loma, močnemu deležu rje ali nevarnosti loma celega pramena se mora vrv takoj odstraniti.

d) Opazovanje ostalih delov, ki so podvrženi mehanski obrabi:

Vsi deli, ki so podvrženi mehanski obrabi, se morajo stalno kontrolirati. Sem spadajo tekalna kolesa z njihovimi robovi, puše in drsne plošče. Velike spremembe je treba prijaviti, da se izrabljeni deli pravočasno zamenjajo. Pomankljivo mazanje in površno opazovanje nas zavede do popolne izrabe osi in ležajnih puš.

Revizije.

Stanje žerjavov je redno v enakih presledkih z ozirom na obratne razmere, najmanj pa enkrat letno v prisotnosti odgovornih uslužbencev pregledati. Kontrola naj razen delov, ki so podvrženi mehanski obrabi, pregleda tudi jekleno konstrukcijo in električno postrojenje. Rezultat je vnesti v kontrolno knjigo.

a) Jeklena konstrukcija:

Kontroliramo jo v zakovicah, če niso pustile. Zakovice, ki ne sedijo trdno, se izmenjajo ali pa zamenjajo s prilagojenimi vijaki. Posebno pozornost je posvetiti horizontalnim zvezam. Pri preobremenitvi in vožnji nazaj ali zaradi sunkov na omejala zelo trpijo. V primeru, da so posamezni deli, palice ali vozalne pločevine razpokane, obratovanje vstavimo in podjetje, ki je konstrukcija dobavilo, kličemo na posvetovanje. mesta škodljivega premaza naj se temeljito očistijo in ponovno s temeljnim premazom minija prebarvajo. Končno barvo je nanesti šele na suho temeljno barvo.

b) Električna oprema:

Krmilne valje, stikalna kladiva in drsne obroče je temeljito pregledati. Obrabljene in

obžgane glave kladiv je izmenjati. Mesta, ki so poškodovana, naj se očistijo in površine čisto izgladijo. Kontaktna kladiva, ki ne ležijo s pravim pritiskom, je treba regulirati. Vse dele je treba od umazanosti in prahu očistiti in kontaktne površine tanko namažati n. pr. z vazelinom.

Pri motorjih naj se drsni obroči, kolektorji in krtačke pregledajo. Krtačke morajo s celo površino in pravim pritiskom nalegati. Kolektorje in drsne obroče očistimo s suho cunjno in zatem nalahko v obliki kozice z vazelinom namažemo. Morajo biti gladki in teči centrično. Vsled necentričnosti, preobtežbe ali kratkega stika poškodovane površine je ostružiti in ponovno polirati. Pomagamo si tudi z najfinejšim steklenim papirjem. Izolacijo sljude je s trikotno pilo očistiti. Od ostale električne ureditve je posebno končno stikalo in zavorni zračnik na popolno sigurnost preizkusiti.

5. Popravila:

Iz gledišča omejitve nesreč je paziti na naslednje: vsa dela se smejo vršiti le pod vodstvom za to odgovornega uslužbenca. Po možnosti je ta dela vršiti v času remontov. Če je le mogoče, naj se žerjavi privedejo do konca proge in tam omogoči do njih dostop. Prihod in odhod od žerjavov naj bo siguran tako, da so delavci, ki popravilo vrše, brez skrbi. Če to ni mogoče, se naj zaradi varnosti uredijo zasilni odri.

Prostor pod žerjavom je zapreti in napisati »Pozor, popravilo!« Izklopitev žerjava je po potrebi izvršiti tudi na glavnih drsnihih vodih in osigurati.

Žerjavovodjo sosednjih žerjavov je glede popravil obvestiti. Skrbeti je, da se v žerjav,

ki je v popravilu, ne zavozijo z drugim žerjavom.

Po dogotovitvi vseh del je žerjav preizkusiti, kar izvrši za to odgovorni uslužbenec tovarne. Poizkusne vožnje sme vršiti le žerjavovodja.

6. Nadomestni deli:

Priporoča se vse dele, ki so povrženi posebno hitri obrabi, držati na skladišču.

S hitrim menjanjem preprečimo daljše zastoj.

Navadno se zavarujemo z naslednjimi deli: z vrvjo za dviganje,

s po enim tekalnim kolesom z in brez zobnega venca vsakega premera,

s po enim pastorkom za vsak motor,

s po eno ležajno blazino odnosno pušo vsake izmere,

s po enim krogličnim ležajem vsake izmere,

s tesnilnimi obroči — filcem ali tesnili »Simmerringe« za vsak premer osi,

s po enim stavkom zavornih oblog — boljše pa s popolno garnituro zavornih čeljusti ali zavornih trakov za vsako zavoro,

s po enim stavkom gumijastih ali usnje-nih obročev za vsako sklopko,

s po enim stavkom žgalnih komadov in kontaktnih kladiv za vsak krmilni valj.

Priporočljivo je še držati na zalogi: po en zaviralni odmikalec,

po eno zatvornico in po eno kotvo ali tekač vsake velikosti.

Pri večjem številu žerjavov te dele prilagodimo po velikosti istim izmeram tako, da se število v celoti zmanjša.

Ing. Vastl Hugo

Š A H

Zmaga Cinkarniške mladine

Celjski okrožni šahovski odbor je organiziral v okviru tedna LMS predtekmovanje mladinskih odredov mesta Celja. Tekmovanja se je udeležilo osem moštev. Tudi tukaj so se ponovno izkazali cinkarnarji, saj so naši mladinci dosegli lepo zmago.

Končni vrstni red moštev je bil naslednji:

1. Cinkarna	25 ½ točke
2. Ind. kov. šola	24 ½ točke
3. Železarna Store	22 ½ točke
4. Beton Celje	19 točk
5. Emajlirana	14 ½ točke
6. Tovarna tehtnic	14 točk
7. LIP »Savinja«	11 točk
8. LMS Ostrožno	9 točk

Cinkarniško moštvo je bilo takole sestavljeno: 1. Jonke, 2. Počivalšek, 3. Mraz, 4. Krušič, 5. Kantušar. Najboljši igralec v moštvu je bil Počivalšek Ciril.

Zmaga Mišure na polfinalnem turnirju v Mariboru

V dneh od 5. do 15. maja se je vršil v Mariboru polfinalni turnir za prvenstvo LRS. Tega tekmovanja se je udeležil tudi član našega kolektiva Andrej Mišura. Že po prvih kolih je kazalo, da je Mišuro šteti med kandidate za prvo mesto, kar se je tudi uresničilo. Mišura je oddal samo štiri remije in z 8(80%) točkami zasedel prvo mesto.

Lansko leto je Mišura na polfinalnem turnirju prav tako v Mariboru zasedel drugo mesto za mojstrom Longerom, tudi takrat brez poraza. Uspeh na teh dveh turnirjih in odličen uspeh na Jesenicah, uvrščajo Mišuro med najboljše igralce v Sloveniji. Prvi trije s tega turnirja bodo imeli pravico igranja na finalnem prvenstvu LRS.

Turnir v Mariboru je končal takole:

1. Mišura	8 točk,	2.—3. Cuderman (Kranj)	in Kočevar (Ljubljana)	7 ½ točke,	4. dr. Smilgovc (Konjice)	6 ½ točke,	5. Tomšič (Ljublj.)	5 točk,	6.—7. inž. Cisar in Krulc (oba Maribor)	4 ½ točke,	8.—9. Čerpnjak (Maribor)	in Kitak (Celje)	3 ½ točke,	10. Ačko (Maribor)	2 ½ točke	in 11. Korošec (Jesenice)	2 točki.
-----------	---------	------------------------	------------------------	------------	---------------------------	------------	---------------------	---------	---	------------	--------------------------	------------------	------------	--------------------	-----------	---------------------------	----------

Okrajno sindikalno prvenstvo

V dneh od 4. do 8. junija je bilo v Celju okrajno moštveno sindikalno prvenstvo. Na tem tekmovanju je naše moštvo nastopilo v najmočnejši postavi in doseglo zopet lep uspeh, saj smo preprečevalno zmagali v vseh tekmah in osvojili prvo mesto.

Odigrali smo štiri tekme z naslednjimi izidi:

4. 6. Cinkarna — Železarna Store	6—0
5. 6. Cinkarna — Beton Celje	5 ½—½
6. 6. Cinkarna — Volna Laško	4 ½—1 ½
7. 6. Cinkarna — Tekstilna Prebold	6—0

Končni vrstni red na tem tekmovanju je bil naslednji:

1. Cinkarna 22 točk, 2. Tekstilna Prebold 10 ½, 3. Železarna Store 10, 4. Beton Celje 9 ½, 5. Volna Laško 8 točk.

Naše moštvo je bilo sestavljeno: 1. Mišura, 2. inž. Vrhovec, 3. inž. Pipuš, 4. Šnajder, 5. inž. Stegenšek, 6. Dečko.

Sportne igre »Litostroja«

Dne 20. maja je priredil kolektiv Litostroja športne igre. Na tem tekmovanju so tekmovali tudi cinkarnarji. Šahovsko moštvo je zaradi odsotnosti nekaterih igralcev nastopilo oslabiljeno in seveda tudi ni doseglo zaželenega uspeha. Na moštvenem brzoturnirju med sodelujočimi osmimi ekipami so igralci Cinkarne osvojili tretje mesto, Moštvo Cinkarne je bilo takole sestavljeno:

1. inž. Stegenšek,	2. inž. Pipuš,	3. Zele,
4. Dečko,	5. Trojak,	6. Jonke,
7. Počivalšek,	8. Mraz.	

Najboljši igralec v moštvu je bil Počivalšek, ki je dobil vse partije.

Brzoturnirji

Na brzoturnirju za mesečno prvenstvo v maju, je sodelovalo 12 igralcev. Zmagal je inž. Pipuš z 10 točkami, sledijo: Šnajder, Mišura, Dečko, Trojak, inž. Stegenšek, Mraz, Jonke, inž. Marjanovič, Persolja, Jančič in Belina.

Na turnirju za prvenstvo v mesecu juniju je sodelovalo 10 igralcev. Zmagal je inž. Vrhovec z osmimi točkami, sledijo: inž. Pipuš, Dečko, Trojak, Šnajder, inž. Stegenšek, Arh, inž. Marjanovič, Jančič in Zele.